

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін
до статті 119 Кодексу законів про працю України»
(реєстр. № 14192 від 06.11.2025)*

***Анотація.** В інформаційній довідці представлено результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до статті 119 Кодексу законів про працю України» (реєстр. № 14192 від 06.11.2025).*

***Ключові слова:** національний спротив; гарантії для працівників; підготовка громадян України до національного спротиву; особи, які проходять підготовку до національного спротиву.*

Вступ

Національний спротив як правовий інститут закріплений у Законі України «Про основи національного спротиву»¹ (далі – Закон), прийнятому парламентом напередодні повномасштабного вторгнення РФ на територію України.

Закон визначає правові та організаційні засади національного спротиву, основи його підготовки та ведення, завдання і повноваження сил безпеки та сил оборони, інших визначених суб'єктів з питань підготовки й ведення національного спротиву (преамбула). Національний спротив – комплекс заходів, які організовуються та здійснюються з метою сприяння обороні України шляхом максимально широкого залучення громадян України до дій, спрямованих на забезпечення воєнної безпеки, суверенітету і територіальної цілісності держави, стримування й відсіч агресії та завдання противнику неприйнятних втрат, з огляду на які він буде змушений припинити збройну агресію проти України (стаття 1).

Національний спротив є критично важливим, оскільки передбачає всебічну оборону держави, що включає воєнні, інформаційні та інші дії, до яких залучається все населення. Фактично зазначений правовий інститут поширюється на всі форми участі громадян, від воєнних дій до інших форм протидії окупантам, забезпечує правову основу для підготовки та координації таких дій і націлений на створення дієвої територіальної оборони, яка має три складники: військовий, військово-цивільний і цивільний.

Варто зазначити, що цивільний та військово-цивільний складники територіальної оборони характеризують сучасний підхід до оборони держави. Так, цивільний складник включає участь державних органів, органів місцевого самоврядування, які залучаються до територіальної оборони, а сутність військово-цивільного полягає у формуванні добровольчих підрозділів територіальних громад.

Складовими національного спротиву є територіальна оборона, рух опору та підготовка громадян України до національного спротиву (стаття 3 Закону).

На нашу думку, посилення трудових гарантій для працівників на час виконання ними державних або громадських обов'язків є актуальним питанням.

¹ Про основи національного спротиву : Закон України від 16 липня 2021 року № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>

Основна частина

Проект Закону України «Про внесення змін до статті 119 Кодексу законів про працю України» (реєстр. № 14192 від 06.11.2025) (далі – законопроект), як зазначено у пояснювальній записці, має на меті поширення **на осіб, які проходять підготовку до національного спротиву**, на час виконання ними державних або громадянських обов’язків, якщо за чинним законодавством України ці обов’язки можуть здійснюватися у робочий час, гарантій, передбачених Кодексом законів про працю України² (далі – КЗпП), зокрема збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку (частина перша статті 119 КЗпП України). Фактично законодавчою ініціативою пропонується поширити додаткові трудові гарантії на осіб, які безпосередньо проходять підготовку до національного спротиву.

Аналіз законопроекту дає підстави зробити висновок, що пропонується зазначені гарантії поширити **«на працівників, які беруть участь у підготовці громадян України до національного спротиву»**, а не на осіб, які безпосередньо проходять підготовку до національного спротиву, про що вказано у пояснювальній записці.

Варто зазначити, що відповідно до Закону підготовка громадян України до національного спротиву – це сукупність заходів, які здійснюються державними органами та органами місцевого самоврядування з метою формування патріотичної свідомості та стійкої мотивації, набуття ними знань та практичних вмінь, необхідних для захисту України (стаття 1 Закону).

Початкова підготовка громадян України до національного спротиву проводиться в закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, що мають ліцензію на провадження освітньої діяльності на відповідному рівні повної загальної середньої освіти. У літній час проводиться військово-патріотична підготовка в ігровій формі у літніх таборах (частина третя статті 6 Закону).

Базова підготовка громадян України до національного спротиву організовується і проводиться Міністерством оборони України разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади та проводиться з громадянами, які досягли 18-річного віку й не проходять військову службу в Збройних Силах України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях, службу в правоохоронних органах, шляхом проведення періодичних навчальних зборів, занять, курсів (частина четверта статті 6 Закону).

Загальновійськова підготовка громадян України організовується та здійснюється у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, із використанням фондів військових частин Сил територіальної оборони Збройних Сил України, військових навчальних закладів, навчальних центрів, інших військових частин (установ) Збройних Сил України, інших складових сил безпеки та сил оборони, об’єктів, які перебувають у сфері управління державних органів та органів місцевого самоврядування (частина шоста статті 6 Закону).

² Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до статті 119 Кодексу законів про працю України» : Картка законопроекту. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/58657>

У контексті законопроекту виникає питання, чи є доцільним поширення на працівників, які беруть участь у підготовці громадян України до національного спротиву, гарантій щодо збереження місця роботи (посади) і середнього заробітку, якщо згідно із Законом України «Про основи національного спротиву» їх посадовою функцією, зокрема, є підготовка громадян України до національного спротиву.

Із метою уникнення ризику невідповідності положень законопроекту принципу правової визначеності, на нашу думку, відповідне положення законопроекту потребує уточнення.

Висновки

Оскільки національний спротив є критично важливим, передбачає всебічну оборону держави та поширюється на всі форми участі громадян, тому посилення трудових гарантій для працівників на час виконання ними державних або громадянських обов'язків є актуальним питанням.

Із метою уникнення ризику невідповідності положень законопроекту принципу правової визначеності, пропонуємо положення пропонованої ним нової частини статті 119 КЗпП викласти в такій редакції: «Гарантії, передбачені частиною першою цієї статті, поширюються на працівників, які проходять підготовку до національного спротиву».

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*